

İSTANBUL'UN TARİHİ ALANLARI" ÜZERİNE ICOMOS TÜRKİYE

ICOMOS Türkiye Milli Komitesi; 19-29 Haziran 2011 tarihlerinde Paris'te gerçekleşen Dünya Miras Komitesi 35. Toplantısı'nda "İstanbul'un Tarihi Alanları" (Historic Areas of İstanbul) olarak 1985 yılından beri Dünya Miras Listesi'nde yer alan Sultanahmet, Süleymaniye, Zeyrek ve Kara Surları hakkında alınan kararlar hakkındaki görüşlerini kamuoyuna sunmaktadır.

Kamuoyunun yakından takip ettiği üzere UNESCO Dünya Miras Komitesi 2003 yılındaki 27. Toplantısından itibaren her yıl İstanbul'un Tehlike Altındaki Miras Listesine alınması konusunu görüşmektedir. Komite'nin ilk karardan itibaren vurguladığı konuların temeli "İstanbul'un Tarihi Alanları"nın Üstün Evrensel Değeri'nin1 bütünlüğünün ve özgünlüğünün gelecekte de devam ettirilmesinden emin olunmasına dayanmaktadır. Bu vurgu tüm Dünya Miras Değerleri için geçerli olan Dünya Miras Sözleşmesi'nin temel ilkesinden kaynaklanmaktadır. 2003 yılından itibaren alınan tüm Komite kararlarında yönetim ve eşgüdüm, koruma standartları, yeni yapılaşmaların etki değerlendirmesi, kentsel dönüşüm ve yenileme projeleri, arkeolojik düzenlemeler, afetlere hazırlık çalışmaları, kültür varlıkları için mali destek ve farkındalığı artırma konuları vurgulanmış ve Taraf Devletten bu konuda ilerleme kaydedilmesi beklenmiştir. Geçen yıllarda bu gelişmeler yeterli bulunmayarak İstanbul'un Tehlike Altındaki Miras Listesine alınması gündeme getirilmiştir.

Dünya Miras Komitesi'nin 2011 yılı 35. Toplantı'da İstanbul hakkında alınan son karar (Ek:1) 2003 yılından itibaren alınan tüm bu kararları da dikkate alarak özellikle iki temel konuya vurgu yapmaktadır; Haliç Metro Köprüsü ve Tarihi Yarımada Yönetim Planı. ICOMOS Türkiye Milli Komitesi bu kararı değerlendirerek aşağıdaki görüşleri oluşturmuştur.

3 numaralı kararda dile getirilen "...Haliç Köprü tasarımının Varlığın Üstün Evrensel Değeri üzerinde ağır ve zararlı bir etkisi olduğunu endişe ile kabul eder..." ifadesinden; hazırlanan Etki Değerlendirme Raporu'nda köprünün tasarımının Varlığın Üstün Evrensel Değerine zarar verdiğinin saptandığı anlaşılmaktadır. Dünya Miras Komitesi bu saptamadan dolayı duyduğu endişeyi bundan önce kabul edilmiş kararların bir devamı olarak ve bir kez daha vurgulayarak belirtmektedir. ICOMOS Türkiye de bu endişeye tümüyle katılmaktadır.

4 numaralı kararda köprü için önerilen değişikliklerin "küçük"/ikincil bulunduğu anlaşılmaktadır. Kararda değiştirilmiş haliyle bile köprünün Varlığın Üstün Evrensel Değeri üzerindeki olumsuz etkisinin devam edeceği tekrar vurgulanmaktadır. ICOMOS Türkiye bu karar metninden geleceğe yönelik olarak konuyla ilgili endişelerin azalmadığı, tam tersine arttığı anlamını çıkarmaktadır.

5 numaralı karar Haliç metro köprüsünün 2005 yılında Dünya Mirası Sözleşmesi Uygulama Rehberi'ne aykırı olarak herhangi bir yerde yapılmışçasına onaylandığını ve bugün köprü için yapılan altyapıların tamamlanmış olması nedeniyle uyum ve tasarım için önemli bir değişiklik, ciddi bir düzeltme yapılma imkanının bırakılmadığını ifade etmektedir. ICOMOS Türkiye öneri köprüünün Üstün Evrensel Değer üzerinde yaratacağı olumsuz etkinin herşeyden öte olduğunu düşünmekte ve geline bu aşamada hala yapılması gereken düzeltmeler olduğuna inanmaktadır.

6 numaralı kararda Dünya Miras Komitesinin daha önceki kararlarında dile getirilen, köprü, koruma planı, etkili bir yönetim sistemi trafik ve turizm gelişimi ile tampon bölge konusundaki tavsiyelerine uyulmadığı ifade edilmekte ve paydaşlarla iletişim eksikliğinden söz edilmektedir. ICOMOS Türkiye Taraf Devletin sorumluluk yüklenen tüm ilgililerinin bu konuda kendi iç değerlendirmelerini yaparak, hangi tavsiyelere neden uyulmadığına açıklık getirmesi ve bu görüşlerini kamuoyu ile paylaşması gerektiği kanısındadır.

7 numaralı kararda yönetim planı hakkında dikkat edilmesi gereken konular dile getirilmektedir. Ancak ICOMOS Türkiye, İstanbul Tarihi Alanları Danışma Kurulu'nun görüşleri ve uzmanların danışmanlığında hazırlanan Taslak Yönetim Planı'nın ve İngilizce tercümesinin Dünya Mirası Merkezi'ne ve ICOMOS Uluslararası uzmanlarına zamanında iletilmemiş olduğu bilgisine sahiptir. Bu nedenle taslak kararda ve nihai metinde yönetim planı hakkındaki değerlendirmelerin o tarihte Dünya Mirası Merkezi'ne sunulan bir ön rapor üzerinden yapıldığı anlaşılmaktadır.

8 numaralı kararda Taraf Devlet'ten istenen tümüyle tamamlanan ve yetkililer tarafından onaylanan yönetim planının 1 Ekim 2011 tarihine kadar Dünya Miras Merkezi'ne sunulması sürecinin sağlıklı olarak işleyebilmesi ve sonuçlanabilmesi için ICOMOS Türkiye üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeye ve katkı sağlamaya her zamanki gibi hazır olduğunu ifade eder.

ICOMOS Türkiye 9 numaralı kararda dile getirilen konu hakkında Taraf Devlet olarak sorumluluk üstlenen tüm yöneticilerin çok dikkatle düşünmeleri ve stratejik bir karar vermeleri gerektiği kanısındadır. Milli Komite bundan önce olduğu gibi, bundan sonra da tarafsız danışmanlık hizmetini yerine getirmeye devam edeceğini bildirir.

ICOMOS Türkiye 10 numaralı karar ile dile getirilen sürecin de sağlıklı olarak işleyebilmesi ve sonuçlanabilmesi için üzerine düşen sorumluluğu her zamanki gibi yerine getirmeye ve katkı sağlamaya hazır olduğunu ifade eder.

Sonuç olarak,ICOMOS Türkiye Milli Komitesi İstanbul'un 2003 yılından beri Dünya Miras Komitesi tarafından izlenmesi sürecinde geline noktanın doğru değerlendirilmesi gerektiği

kanısındadır. Bu kapsamda Haliç metro köprüsü hakkında getirilen 3-4-5 numaralı kararlar bu konunun çözümlendiği anlamını taşımamaktadır, tersine Komite bu kararlarıyla köprünün bu tasarımının uygulanmasının Varlığın Üstün Evrensel Değeri üzerinde olumsuz etki yaratacağını belirtmiştir. Bu durumun gelecek dönem kararlarına nasıl yansıtılacağına iyi değerlendirilmesi gerekir. ICOMOS Türkiye Milli Komitesi köprünün mevcut konumundan vazgeçilmesinin artık mümkün olmadığını kabul etmekte, ancak tasarımının uygun olmadığına inanmaktadır. Bu kapsamda köprünün asma sistem olarak tasarlanmasının Haliç'in jeolojik yapısı ve ekolojisi açısından bir zorunluluk olmadığını uzmanlar tarafından defalarca dile getirdiğini tekrar hatırlatmak isteriz. Bu açıdan ICOMOS Türkiye Milli Komitesi'nin önerisi; yaratacağı perde etkisiyle Haliç'in silüetini her yönden olumsuz etkileyecek olan bu köprü tasarımından vazgeçmektir. Köprü için alternatif çözüme karar verilmesi için önümüzdeki günler son şansımızdır, bunun doğru değerlendirilmesi gerekmektedir. Geliniz kendi doğrularımızla karar verme ayrıcalığını hep birlikte yaşayalım.

Dünya Mirası Komitesi'nin üzerinde durduğu ikinci konu olan İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı hakkında ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin önerisi; Alan Başkanlığı tarafından Planın kapsamı, hazırlanması sürecinde gerçekleştirilen aşamalar, yapılan Katılım Toplantıları, Yönetim Planı'nda önerilen eylem konuları ve proje paketlerinin genel çerçevesi, Danışma Kurulu'nun değerlendirme, Eşgüdüm Denetleme Kurulu'nun inceleme süreci hakkında ilgili kamuoyunun en kısa sürede tüm açıklığıyla bilgilendirilmesidir. Bu bilgilendirme sağlıklı bir biçimde yapılmadığı takdirde, tartışmalar İstanbul Tarihi Yarımada Taslak Yönetim Planı adı altında İBB tarafından 1 Şubat'ta UNESCO'ya teslim edilen doküman üzerinden yürütülecek ve bu durum tüm emeklerin boşa gitmesine sebep olacaktır. Bu süreç kamuoyu ile paylaşıldığı takdirde ise Dünya Mirası Komitesi'nin eleştirilerinin ve paydaşların önerilerinin değerlendirilmesi mümkün olabilir.

Bu kapsamda Yönetim Planı'nın hazırlanması sürecinde sağlanamadığı dile getirilen etkin paydaş katılımı ve şeffaflık yaklaşımlarının, Plan'ın yürütülmesi sürecinde gerçekleştirilmesi için ICOMOS Türkiye üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye hazır olduğunu belirtir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

ICOMOS TÜRKİYE